

ALAVETELI

Arkeologiska undersökningar i Nedervetil

Gunnar Rosén 1949-1950

Jätetty heinäkuussa 1951.

Arkeologiska undersökningar i Nedervetil 1949-50.

Gunnar Rosén 1951.

På inbjudan av Karleby hembygdsförening har undertecknad 1949-50 i Nedervetil socken utfört arkeologiska fältundersökningar, vilka bilda en direkt fortsättning på fil. mag. C.F. Meinanders forskningar i samma trakter under åren 1946-47. Då Meinanders undersökningar närmast gällde Karleby och angränsande delar av Nedervetil har jag mest arbetat i den s.k. Norrby-delen av Nedervetil. Delvis har dock Meinander och jag genomgått samma områden. Arbetet har omfattat dels kontrollering av L.H. Sandelins 1894 utkomna förteckning över i dessa trakter befintliga fornlämningar och fornfynd (L.H.Sandelin: FFT. XIV, s. 128-144), dels inventering av fornlämningar och fornfynd, som i nämnda förteckning saknas, samt dels utgrävningar. Undersökningarna har utförts under tiden 11-21.8.1949 och 5-20.6.1950.

Sandelins uppgifter visade sig i allmänhet pålitliga, och i det följande beskrives de av mig granskade eller undersökta fornlämningarna i samma ordning som i hans ovannämnda förteckning.

Tast, Storgranö. (Sandelin, Nedervetil n:o 13.)

Ett stort, ovalt stenröse, 18 x 10 x 2 m, på NW-sluttningen av Storgranö backe. Röset är inte en naturbildning och måste troligen uppfattas som en forngrav. Fornlämningen är starkt förstörd av skattsökare, varvid nästan hela mellersta delen av denna blivit uppgrävd. Härvid har på rösets längdmittlinje, på 2.5 meters avstånd från varandra, blottats två c:a 1.2 m höga, smala stenblock, vilka båda ursprungligen troligen varit resta, ehuru den nordligare numera har fallit. I övrigt är röset byggt av 30 - 50 cm:s stenar utan jordfylling. Rösets ursprungliga utseende är svårt att bedöma, men möjligen har dess mitt redan från början varit något insjunken. Röset ligger i tät skog på stenig backsluttning och kan inte vara ett odlingsröse. Det kartlades och dess höjd över havet avvägdes. Enligt en kartkopia av landtmätaren W. Loqvist, Helsingfors, ligger toppen av Granö 45 m.ö.h. och åkern nedanför 28 m. ö.h. Rösets höjd avvägdes från den sistnämnda och resultatet blev c:a 37 meter över havet (37.12 m.). Fixpunkten: Rösets underkant ligger c:a 1 meter lägre, alltså vid omkr. 36 meter.

Se fig. 1 - 4 samt kartorna 1 - 3.

Sandelins Nedervetil n:o 18 avser troligen samma ställe, som visades mig på högra vägkanten på väg till Paasila. På en rullstensbacke fanns här några tämligen stora "skattsökargropar" och i en av dessa en smal, över ett par meter hög sten, som troligen varit upprest på platsen, men sedermera blivit kullgrävd. Några säkra forngravar kunde jag inte vid ett flyktig besök upptäcka på platsen, men den förtjänar dock uppmärksamhet med tanke på resta stenars förekomst både i det ovan beskrivna Tast-röset och på Luggasbacka. (Se nedan.) Den besynnerliga "bautastenen" har knappast kunnat finnas på platsen av naturen,

utan mera sannolikt är att den blivit transporterad dit av människor.

Jolka, Kirkkokangas. (Sandelin, Nedervetil 19.)

De mycket omtalade sk. kyrkoruinerna kunde jag inte ensam finna. Lantmätaren W. Loqvist, som kartlagt dem till SO-ändan av Stendalaharju (Se karta 4) anser dem vara lämningar efter tjärdalar. Enligt Sandelin ligger dock ruinen på backens NW-sluttning.

Jolka, Norrbacka. (Sandelin, Nedervetil 21 ?)

Platsen är troligen densamma som Sandelin omnämner som Storbacka "helt nära Jolka i öster". På åsplatåns SW-rand, mitt emot Jolka gårdar och c:a 200 m mot NO från dessa minst 4-5 små, tydliga, mossbevuxna gravrösen av omkr. 4-5 meters diameter. Rösena voro tämligen väl bevarade, och ett av dem, som undersöktes sommaren 1949 tycktes vara alldeles orört. Rössets diameter var 5 m, höjd c:a 50 cm och det bestod av mansburna stenar av c:a 20-50 cm:s storlek samt kullerstenar. Jordfyllning förekom icke. I rössets norra kant fanns en större, jordfast sten, från vilken utgick en tydlig kantkedja av något större stenar än de övriga. En större sten fanns även inne i röset. Mellan stenarna i rössets mitt, under det översta varvet påträffades en överraskande stor mängd kol. Kol förekom även på gravens botten, och i samma lager påträffades ett par små, alldeles förmultnade bitar av brända ben. Bottenlagret i gravens norra del bestod av sand, som knappast ursprungligen funnits på platsen. I gravens övriga delar övergick röset nästan omärkbart till orörd jord, som bestod av grus och kullerstenar. Gravens absoluta höjd avvägdes från en fixpunkt, markerad med en i stenin huggen krets, som ligger 10 meter åt höger från bron, som leder över bäcken före vägskalet mellan Jolka och Knihtilä då man kommer från Tast, på Knihtilä-sidan av bäcken. Enligt

232404

ett meddelande av lantmätaren Juhani Cederberg ligger denna punkt 42.71 meter över havet. Norrbacka-graven låg 16.26 meter över denna punkt, således 58.97. meter över havet. Efter utgrävningen återställdes graven.

~~Fynd NM~~ — . Fig. 5 - 7 . Kartorna 5 - 6 .

Luggasbacka. (Sandelin, Nedervetil 23.)

*Reviderad
2323 06*
Luggasbacka ligger drygt en kilometer åt NW från Stor-Säljes träsk. En stig, som skiljer sig från stigen mellan Stor-Säljes och Saarukka, leder till backen. Luggasbacka är en hög, kalhuggen rullstensbacke, som i sin SO-ända avsmalnar till en lägre sandås. Uppe på backen finns så pass många tydliga gravrösen, att man kan tala om ett gravfält. Avskilda från de övriga gravarna på backens norra sluttning, c:a 80 meter i kompassriktning $\frac{56.00}{6000}$ från ett stort flyttblock, som står uppe på backen och syns vitt omkring, ligga två, för Nedervetils-trakten ovanligt stora gravrösen med en diameter av 6 - 7 meter. (A och B på kartan 8). Det förra av dessa är uppkastad kring en stor, jordfast sten i rösets norra hörn och består av 35 - 50 cm:s stenar till en höjd av c:a 1.5 m. Mitten av röset är uppgrävt, dock knappast ända till botten. C:a 25 m österom detta röse ligger det andra (B), som är av ungefär samma storlek, men lägre och mera oregelbundet och byggt mellan två stora, jordfasta stenar.

Det egentliga gravfältet ligger på backens högsta ställe c:a 100 meter i kompassriktning $\frac{22.00}{6000}$ från det ovannämnda stora flyttblocket. Gravarna består av små, runda stenrösen dels med knapp jordfyllning, dels utan, c:a 3 - 4 m i genomskärning och c:a 0.5 - 0.75 meter höga. På kartan n:o 8 äro medtagna endast de tydligaste och säkraste rösena. I verkligheten är gravarnas antal säkerligen större, kanske ända upp till c:a 15 st., men på

grund av att i backen finns rullstensådror var det oftast utan undersökning alldeles omöjligt att avgöra vad som var naturbildning, vad som hade uppkommit genom skattgrävning och vad som var verkliga gravar.

Av gravarna undersöktes sommaren 1950 nr:ris B, 1, 4 och 7. Utom ansevärliga mängder träkol, som fanns spridd på alla gravars bottenar, samt till den grad förmultnade och små partiklar av brända ben, att de upptäcktes först med förstoringsglas, då de förtorkade jordprovena från gravarna öppnades på museet, voro alla alldeles fyndtomma. Grav B bestod av 25 - 50 cm:s stenar utan jordfyllning. Kring graven, mellan de stora jordfasta stenarna blottades en mycket oregelbunden kantkedja av grova stenblock. Bottenlagret bestod av grus och kullerstenar utan någon tydlig gräns mot orörd jord. De övriga gravarna voro byggda av mindre stenar, till en stor del av kullerstenar och saknade kantkedja. Grav 1 är den av Sandelin omtalade graven med "Menhir"-stenen, vars bitar ännu funnos kvar på platsen. Ursprungligen har stenen varit av imponerande storlek, att döma av bitarna minst 2.5 meter hög, 40 cm bred och 25 - 30 cm tjock, i genomskärning halvcirkelformig. Stenen har absolut inte ursprungligen kunnat finnas på Luggasbacka rullstensås, utan måste ha blivit dittransporterad; i sig själv kan den icke heller vara en naturbildning, ehuru dess starka förvittring försvårade konstaterande av direkta bearbetningsspår. Mina medarbetare kände icke med säkerhet till var denna stenart skulle finnas i naturen. Själva graven verkade tämligen orörd och bestod utom stenar även av svag jordfyllning, som dock möjligen till en del var av sekundärt ursprung. Bottenlagret bestod av starkt kolblandat grus och sand samt kullerstenar. Vid återställandet av graven restes den största, c:a 1.5

meter långa biten av den ovannämnda stenen i gravens mitt, men denna rekonstruktion är troligen felaktig. Mera sannolikt är, att den har stått någonstans vid rösets västra kant. - Några spår av den av Sandelin omtalade hällkistan i graven kunde jag inte upptäcka. Grav 4 var mycket tydlig, men ganska förstörd. Jordfylling förekom inte. Inom röset i dess nordöstra del fanns en större jordfast sten. Grav 7 är den sydligaste jag upptäckt på Luggasbacka och ligger på sandåsen, som bildar backens fortsättning. Samtidigt är den den lägst belägna på gravfältet. Före utgrävningen syntes på platsen endast en alldeles låg och otydlig, mossbevuxen stensamling av den ordinära formen och storleken. Då röset var blandat med ren sand, kol- samt andra kulturspår förekom tämligen sparsamt och någon tydlig gräns mellan röset och bottenmorän inte fanns, var jag under utgrävningen benägen att anse röset som naturbildning. Jordproven från rösets bottenlager, där nästan mikroskopiska partiklar av brända ben förekommer, ha dock visat att det trots allt är fråga om en grav. Under utgrävningen voro dessa benpartiklar alldeles osynliga. I detta sammanhang må nämnas att på alla gravars botten förekommer anmärkningsvärt mycket små kvarts- och kvartsitstycken, alla obearbetade. Då dessa dock synes vara mycket vanliga i trakten, t.ex. i alla sandgropar, är företeelsen troligen utan betydelse.

Utgrävningens huvudfixpunkt, som ligger på Luggasbackas högsta topp ungefär i höjd med den högst belägna graven, grav 1, avvägdes från Stor-Säljes och ligger 12.00 meter över denna. Stor-Säljes för sin del ligger 1.60 meter under en fixpunkt, som befinner sig vid vägen till Haavisto, på högra vägkanten, då man kommer från Nedervetil, nära ^{Emmes} /vägskäl. Platsen är markerad med röda ringar kring tre i triangel stående granar. Själva fixpunkten är en med en inhuggen krets markerad sten i denna triangels mitt. Dess absoluta höjd känner jag ännu

icke. Luggasbackas huvudfixpunkt ligger alltså 10.40 m över denna punkt. Enligt den bifogade kartakopian av lantmätaren W. Loqvist är Honkobačkaåsen NW-om Luggasbacka 60 m.ö.h., men Luggasbacka är säkerligen högre. Luggasbackas norra fixpunkt ligger 7.44 m lägre än huvudfixpunkten och södra fixpunkt 2.33 m lägre än huvudfixpunkten.

Fynd: NM 12823 . Fig. 11 - 19 . Kartorna 7 - 13 .

Honkobačka. (Sandelin, Nedervetil 25.)

2323 06 Enligt Sandelin ligger Honkobačka "ett stycke österut från Luggasbacka". Troligen är frågan dock om den ovannämnda Honkobačkaåsen, som i verkligheten ligger omkr. 1 kilometer åt NW från Luggasbacka, c:a 2 km söderom Saarukka by. Stigen mellan Saarukka och Säljes för alldeles förbi åsen. På åsryggen, nära varandra, ligger fyra små rösen av ungefär samma form och storlek som de flesta på Luggasbacka. Omkr. 150 m åt SSO från dessa, på östra åsslutningen och på omkr. 25 meters avstånd från stigen, synliga till denna, ligger ytterligare minst ett par. De sistnämnda voro de kanske bäst bevarade, synbarligen nästan orörda. I de andra funnos större eller mindre skattsökarskador.

Sommaren 1949 undersöktes två av Honkobačka-rösen, n:ris 2 och 3. Båda bestod av mycket små stenar, till hälften nästan av kullerstenar utan egentlig jordfyllning. Grav 2 stödde sig i östra kanten mot några större stenar, grav 3 likaså i rösets NO-hörn. Några egentliga kantkedjor eller andra stensättningar förekom icke. Bottenlagret bestod av grus och kullerstenar, tydlig gräns mellan röset och åsytan var svår att fastställa. Här och var konstaterades lite träkol, benrester märktes inte. Jämförda med Luggasbacka-gravarna gjorde Honkobačka-rösen ett ännu mindre omsorgsfullt intryck än de förra. Liksom på Luggasbacka var det även här svårt att skilja mellan rena naturbildningar och gravrösen. Enligt lantmätaren Lo-

ligger
qvist/Honkobacka åsrygg 60 m över havet, de sydligaste rösena några meter lägre.

Fig. 8 - 10 . Kartorna 7,14-16.

Som tillägg till det föregående må ännu nämnas:

Omkr. 2 km västerut från Sandbacka nära Karleby-Nedervetil sockenrå, på Karleby sidan, visades mig ett utgrävt och återställt röse, som troligen var Meinanders utgrävning vid Sandelin, Karleby nr 9. (Se närmare Meinanders grävningsberättelse, Karleby.) Det av Sandelin beskrivna röset på andra sidan vägen hade tydligen efter Meinanders utgrävning blivit mycket ovarsamt utgrävt av någon osakkunnig och efter utgrävningen lämnats öppet. På rösets botten hade härvid blottats en stor, flat håll, c:a 1.5 m i diam. och c:a 30 cm tjock. Denna håll lyftes upp och dess underlag undersöktes utan att någonting annat än orörd jord konstaterades. I övrigt var röset till den grad förstört, att inga andra iakttagelser kunde göras. Här och var märktes lite kol.

På Storkärrbacken på båda sidor om Nedervetil - Karleby sockenrå visades mig samma fornlämningar, som Meinander i sin rapport beskrivit. (Meinander, Karleby, Nedervetil.) Till hans beskrivning har jag ingenting annat att tillägga än att på Nedervetil-sidan, på Rudolf Lerbackas (enligt Meinander Alexander Hongells) mark finns flera än ett mycket osäkra gravrösen, strukturlösa stenkummel.

Osäkra gravrösen såg jag vidare på Stendalahacken, nära södra vägkanten vid vägen mellan Tast och Jolka, omkr. 1 km före vägskälet mellan Jolka och Knihtilä. Rösena - tre till antalet - voro ovala till formen, c:a 3 x 5 m, övertäckta med mossa, väl bevarade. Möjligen ha de tillkommit någon gång i samband med vägarbetet i närheten.

Utom dessa fornlämningar som jag själv sett, fick jag uppgifter om flera andra, av vilka de flesta dock tycks va-

ra skattsökare- och jaktgropar uppe på rullstensåsar, gamla tjärdalar etc. samt rena naturbildningar. Större uppmärksamhet tjänar lantmätaren W. Loqvist med kritik gjorda anteckningar om forngravar i skogarna österom Honkobacka - Luggasbacka, bl.a. på Ruokosharju och Hietaharju. (Se W. Loqvists kartakopia) Natur- och topografiska förhållandena på dessa backar tycks vara fullt analoga med Norrbacka, Honkobacka och Luggasbacka. Norrby skogstrakter tycks vara forngravarnas egentliga utbredelseområde i Nedervetil.

Forngravarna i Nedervetil kan indelas i två eller tre grupper. En grupp för sig bildar det stora röset på Stor-Granö i Tast. Ett annat av samma typ lär enligt Sandelin ha funnits i närheten, på Grofellbacka (Sandelin, Nedervetil nr. 16). Till den andra gruppen räknar jag de två stora rösen på Luggasbackas norra sluttning (A och B). Möjligen ansluter sig till denna grupp Norrbacka-gravarna genom att den av mig undersökta graven ägde kantkedja och var byggd av större stenar än rösen på det egentliga gravfältet på Luggasbacka och på Honkobacka. Till den tredje gruppen räknar jag alla de sistnämnda små, strukturlösa stenrösen utan kantkedja, byggda av små stenar och t.o.m. kullerstenar. Om dessa gruppen också betyder kronologiska grupper eller något dylikt är svårt att säga.

För gravarnas datering kunde undersökningen inte ge några fasta hållpunkter. Stor-Granö röset skulle man trots den ovanliga formen på grund av den enorma storleken vara benägen att datera närmast till bronsåldern. Detta emotsäges icke av rösets karaktäristiska läge i en backsluttnings överkant, och höjden c:a 36 meter över havet, torde också vara tillräcklig. Av samma skäl ville man helst föreslå samma da-

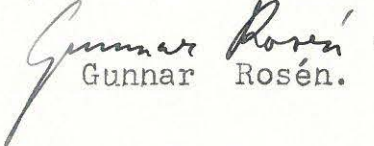
tering även för de stora Luggasbacka-kumlerna, ehuru man här, med tanke på det österbottniska järnåldersområdets stenkummelgravar och grav B:s oregelbundna form, känner sig mera osäker. De övriga, små gravarna kan anses vara degenerationsformer av de större, men de kunna även vara oberoende av dessa; de resta stenarna ha motsvarigheter i södra Österbotten. Norrby skogsområdets gravar påminna om sydösterbottniska förhållanden även i det hänseendet, att de ligga långt ifrån odlade områden mellan stora sumpmarker, som troligen redan under bronsåldern legat i inlandet, avskilda från havet. Som jämförelse i detta hänseende kan nämnas att stenåldersfynd påträffats så lågt som på stränderna av Säljes träsk och i höjd med detta, kanske ännu lägre. (Sandelin, Nedervetil fornfynd I, 5, NM 2045:3, 10239, 12825.). Trots allt detta vore jag dock benägen att för största delen av Nedervetils forngravar föreslå en hypotetisk datering till bronsåldern och till den förromerska järnåldern och bygger härvid främst på alla gravars stora höjd över havet samt på deras totala fyndtomhet.

Gemensamma drag för alla Norrby-traktens forngravar är deras uppträdande gruppvis på höga rullstensåsar, antingen på själva åsryggen eller på sluttningarnas översta del, det ringa formatet - utom de två Luggasbacka-rösen - samt att gravarna ofta, vanligen i rösets norra eller nordöstra kant stödjer sig mot en eller flera större, jordfasta stenar. Rösen med kantkedja äro sällsynta. Träkol förekommer alltid, ofta i tämligen stora mängder, och alla de av mig undersökta gravarna tycks ha varit brandgravar.

Utom forngravar tycks Norrby - Haavisto - trakten vara Nedervetils rikaste även i frågan om stenåldersfynd (Sandelin,

Nedervetil fornfynd 1, 5, Nedervetil hembygdsmuseum nr. 23, 195, 209, NM 2179, 2045:3, 10239, 11256, 11497, 11565, 12824, 12825.). Särskilt i Haavisto-trakten, kanske bl.a. i närheten av Jänislampi-gårdarna, kunde man vänta boplatsfynd att döma av lösfyndens talrikhet samt naturförhållandena. (Långa, sandiga sluttningar.) I samband med ovan skildrade undersökningar försökte jag under några dagar systematiskt granska sandgropar, göra provgrävningar på lösfyndens fyndställen etc. utan att detta letande dock ledde till resultat. Arbetet försvårades av bristen på ordentliga kartor samt bristen på uppgifter om Haavisto-Jänislampi traktens höjdsiffror.

Helsingfors, den 15 juli 1951

Gunnar Rosén.

Nederweld
Tast, Storgårn.

Fig. 1. SW-partiet av rövet,
sett från NE.

Fig. 2. NW-partiet av rövet, sett
från S.

Fig. 3. Den södra resta
stämman inom rövet,
sett från SW.

Fig. 4. Norra partiet av rövet, sett
från SW.

G. Rönkä. 1950.

Nedervetik.
Jolka, Norrbacka

Fig. 5. Köret före utgrävning
från SW.

Fig. 6. Västra hälften
av kantkedjan framgrävd.

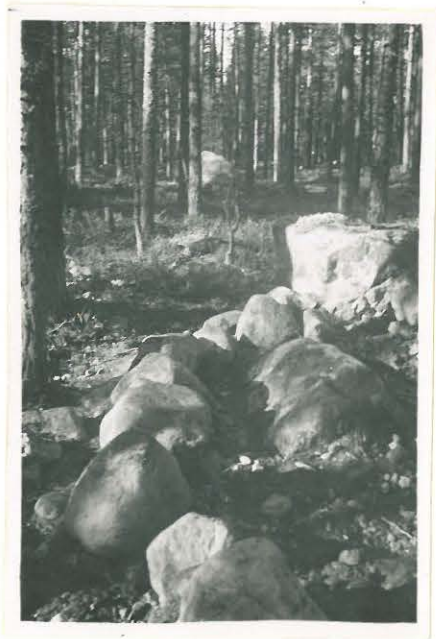

Fig. 7. Västra hälften
av kantkedjan från S.

G. Rosén 1949.

Nedre vete l.

Saaremaa, Honkobaika.

Fig. 8. Grav 2 före utgrävningen.
från S.

Fig. 9. Grav 2 efter rensning.

Fig. 10. Grav 3 före utgrävningen.

G. Koveri 1949.

Nedre vetik.

Duggarbacka.
Grav B.

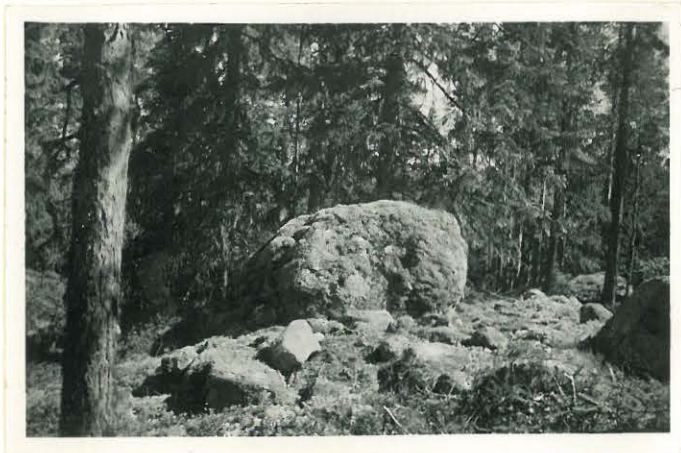

Fig. 11. Grav B före utgrävningen
från W.

Fig 12. Grav B. Stenar i kant =
Kedjans södra hörn.

Fig 13. Grav B. Södra
hörn.

Fig 14. Grav B. NW-partiet under
utgrävning från SE.

G. Rosen 1950.

Nedervetil.
Luggarbacka - Säljes.

Fig. 18. Grav 1. "Kubvis"-stenen.
i närbild.

Fig. 19. Grav 1 återställd. Från
S.

G. Koseri 1950.

Fig. 20. Storsäljes från fyndplatsen
till Sandelin, Nedervetil forn-
fynd, nr. 1, NM 2045: 3.

Nederöcker l.

huggasbacka.
grav l.

Fig. 15. Grav l från SE före utgrävningen. (Mellan gossarna.)

Fig. 16. Grav l rensad för utgrävning.
"Mokkur-stenen" på vänstra graskapellen.
Från W.

Fig. 17. Grav l till hälften utgrävd.
Bl. "Mokkur"-stenen till höger.
Från SE.

G. Rosén 1950.

Nedervetil kyrka

T:u Norrby

Tast

Petko å

27.

åker

Forngravar

40m

Gruvfarbäck

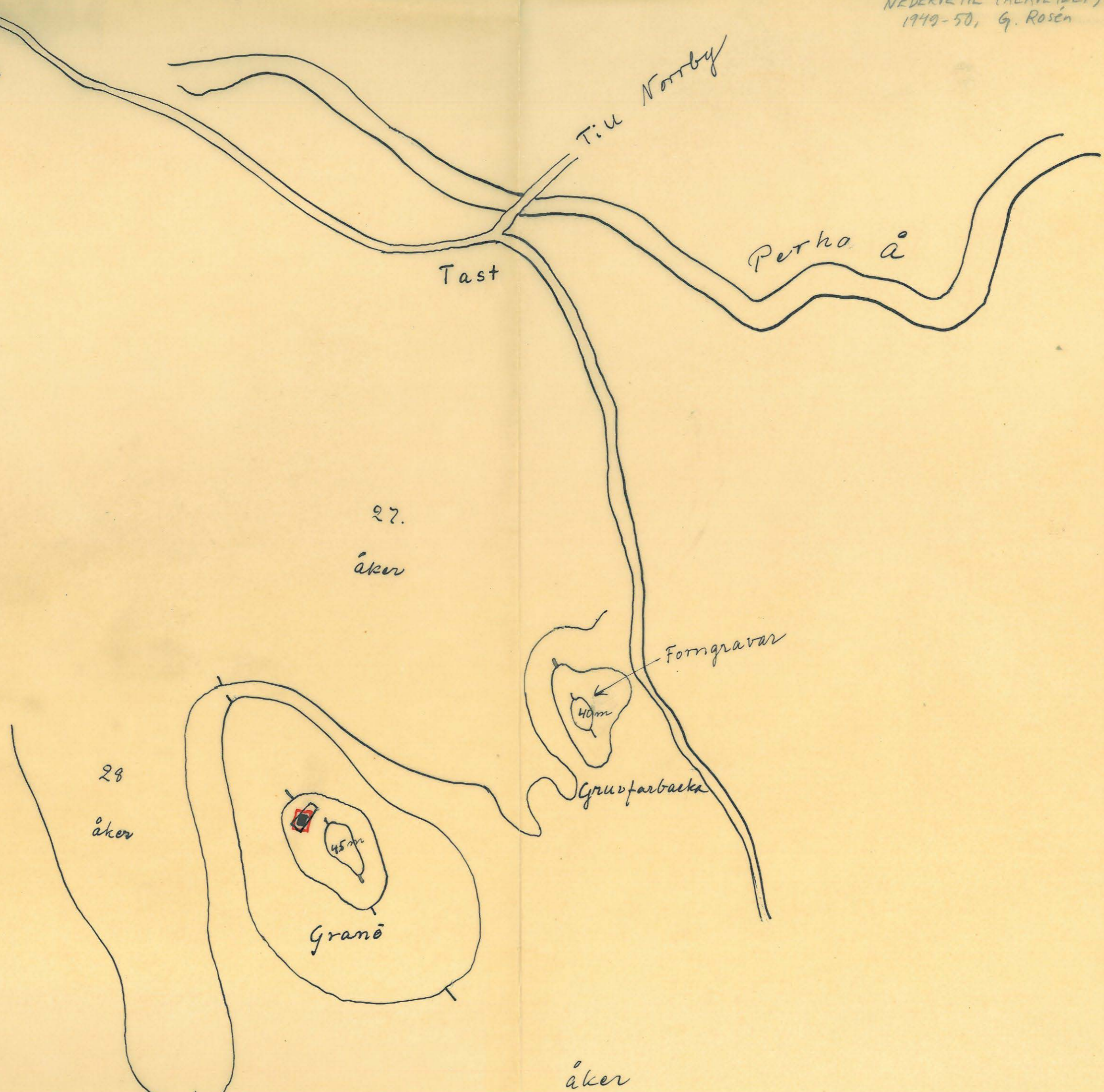
28

åker

Granö

45m

åker

Nederveitil.

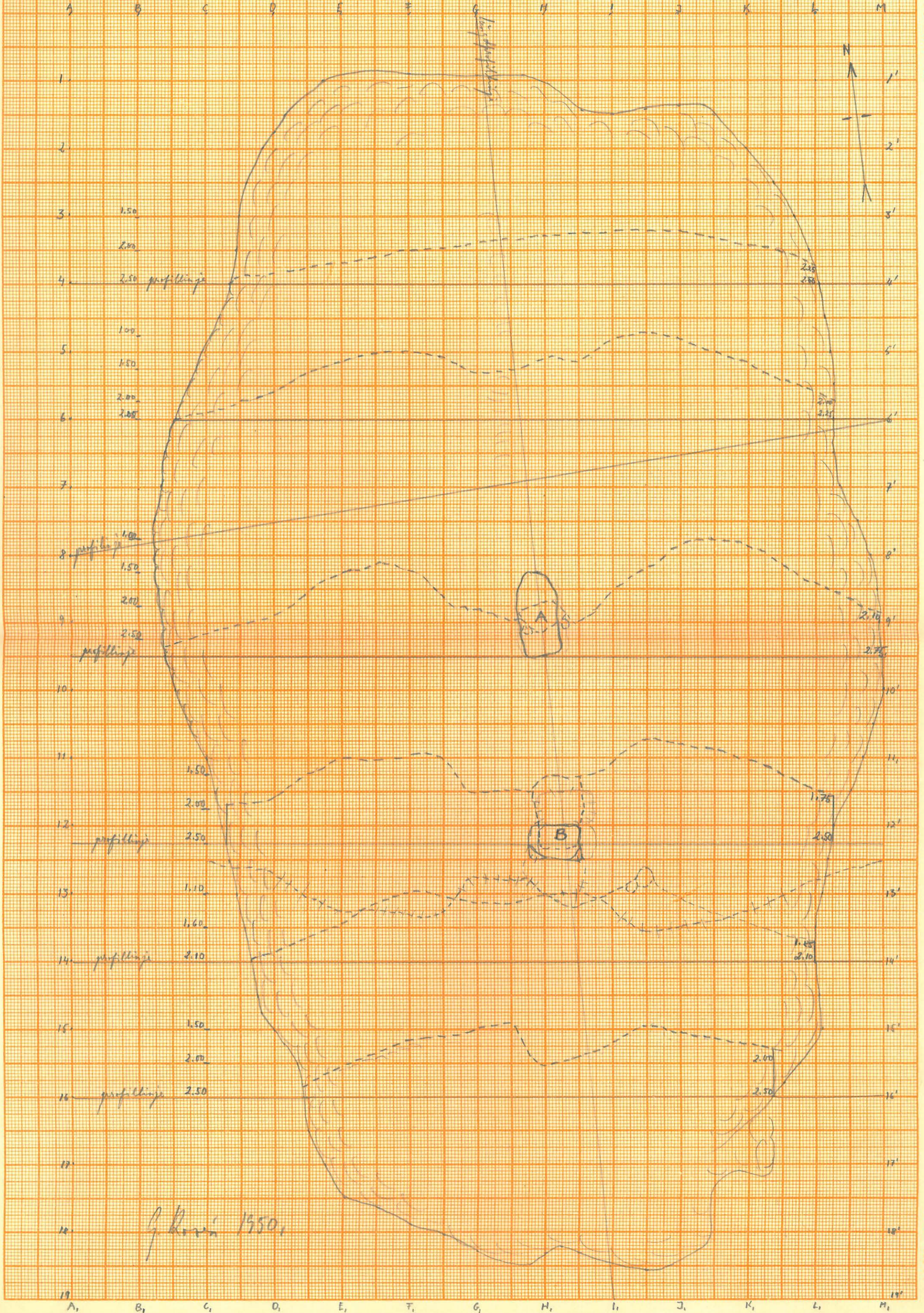
Tast. Star-Grand.

Fix 1.50 (37.12 m. ö.h.)

Skala 1:50

Karta 2.

EURAN PAPERI OY KAUTTUA

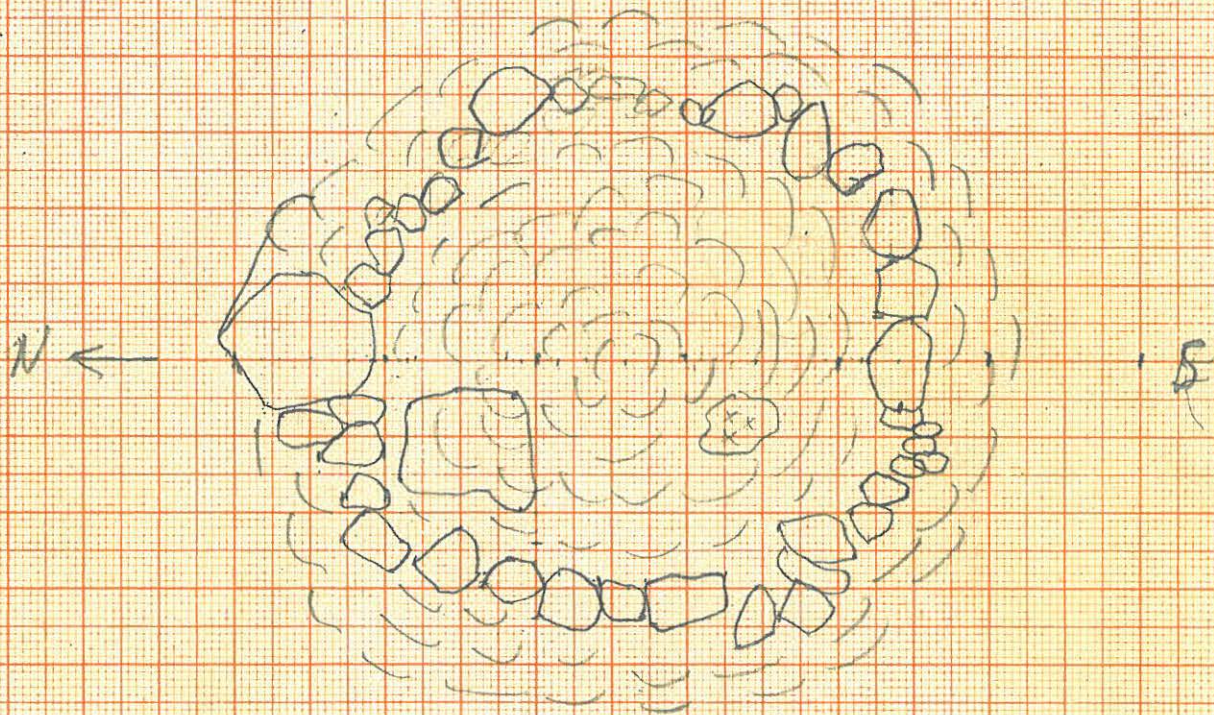

G. Rosen 1950.

A 3. 297 x 420 mm

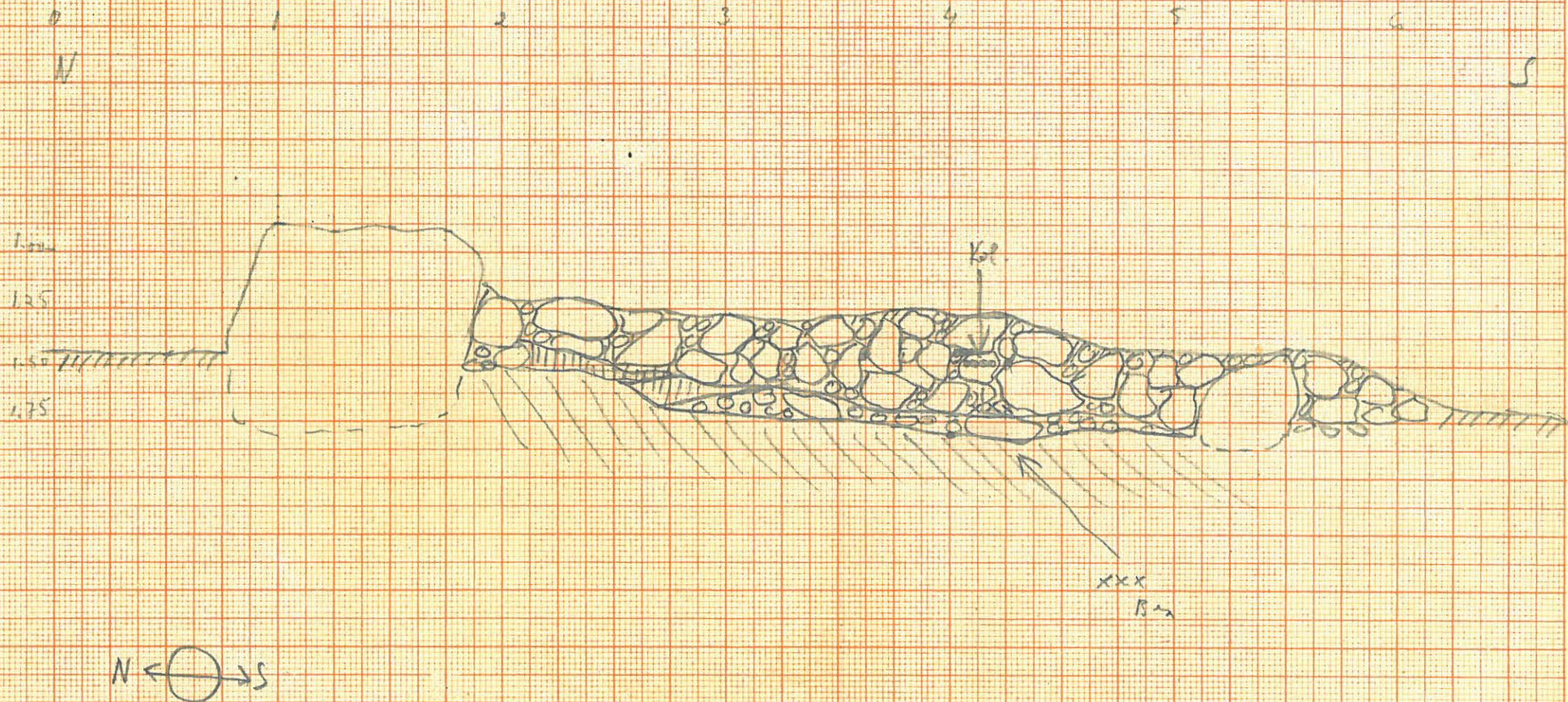
Naduvattil m.
Jollha. Nooracha
G. Row 1949.
Skala 1:50

Karta 5.

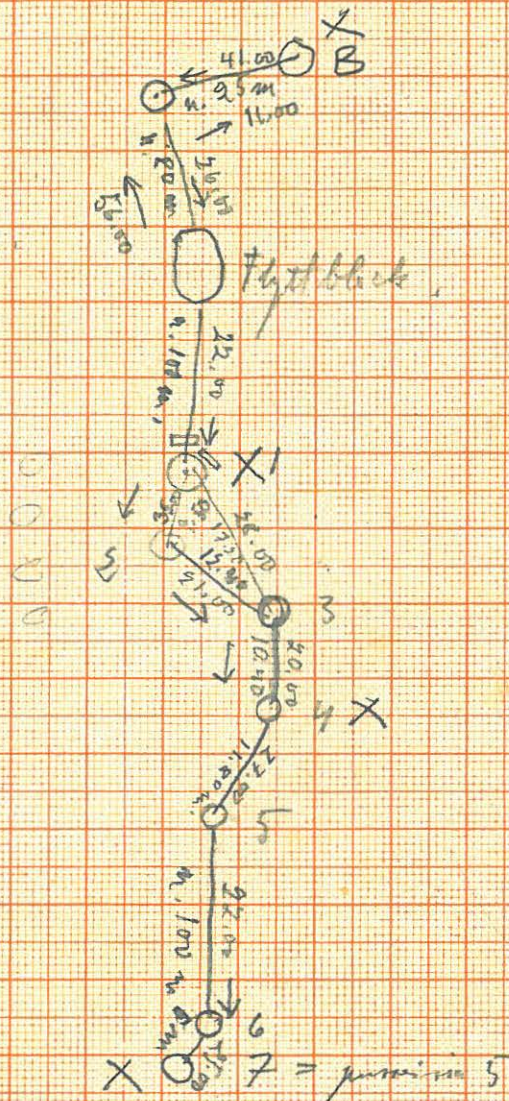
Nederrötel m.
Folcka. Norrbaccha
S.K. 1949.

Fix 175 (Fix 58.97 ö.h.)
Skala 1:25

Nälkäkivet.
 Juggarbacka.
 Gravarna i botten ligger.

Karta 8.

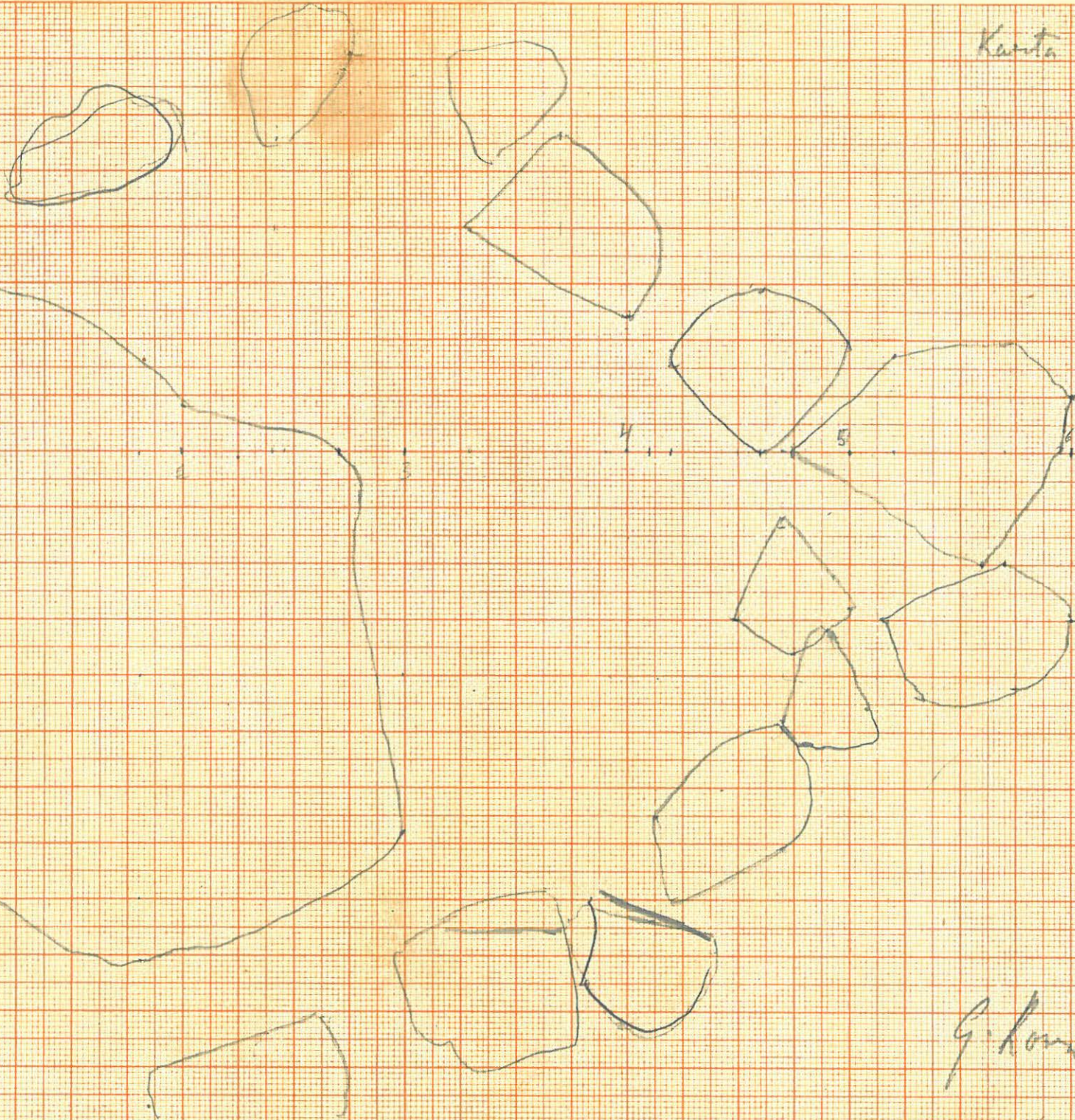
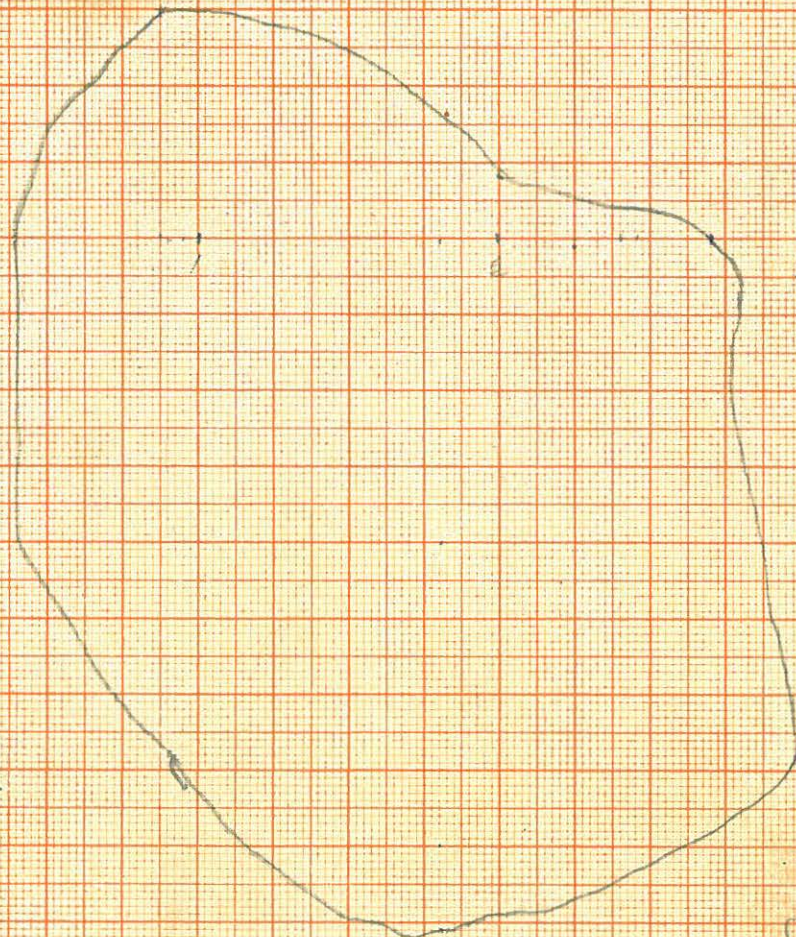
X - tullen lopp
 skrivna i otillräckligt
 Nån ligger liksom i 1-4 på sidan
 ligger i gravarna, liksom 5.

G. Rosen 1950.

Nederwiltl.
Luggenboden
gras B

Karte 9.

N. profil

G. Kow 1950

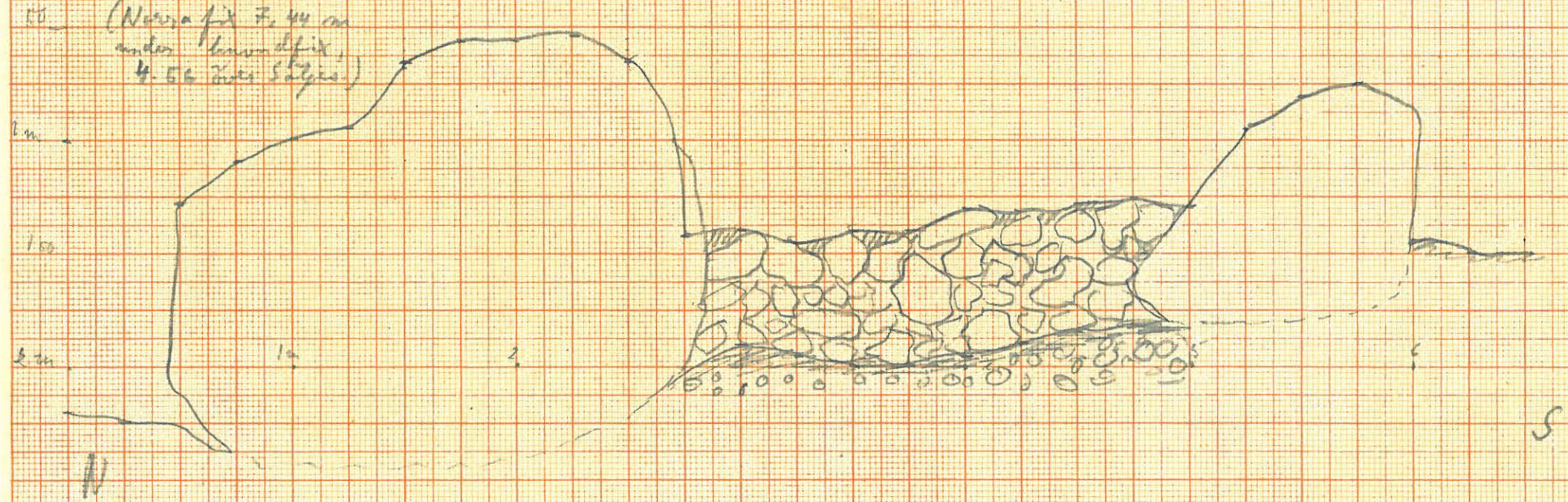

Hedemösa l.,
Luggarbacka
1/2
gras B,

Karta 10

Fix 1.00.

(Norska fix 7.44 cm
anden huvudfix,
4.56 Foder Salgen)

G. Korta 1950.

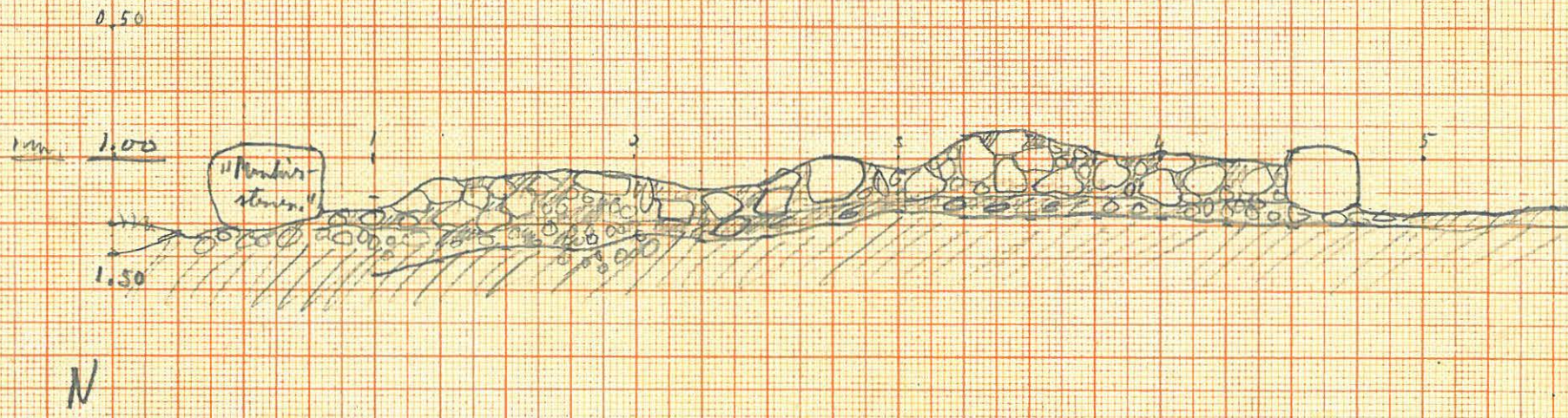
Nedre vatten 1,
Luggastacken

Karta 11

Grav 1

Fin. 1.00 (12.00 över Säljö)

Skala 1:25

G. Kivi 1950.

Nederstyt,
ryggstämman

Karta 12.

Gras 4

1:25

Fix 1.00. (Huvudfix, 12.00 m. över Säljö)

0.50

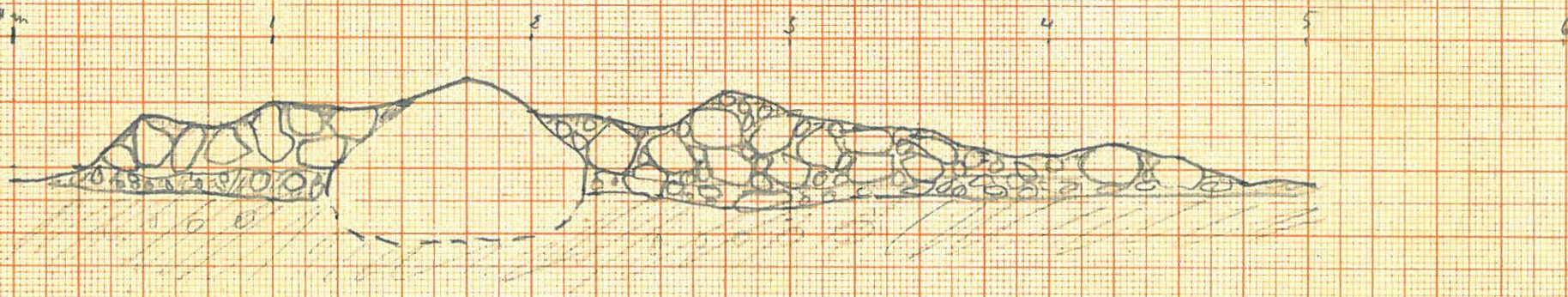
100 m 0 m

1.50

2.00

NE

SW

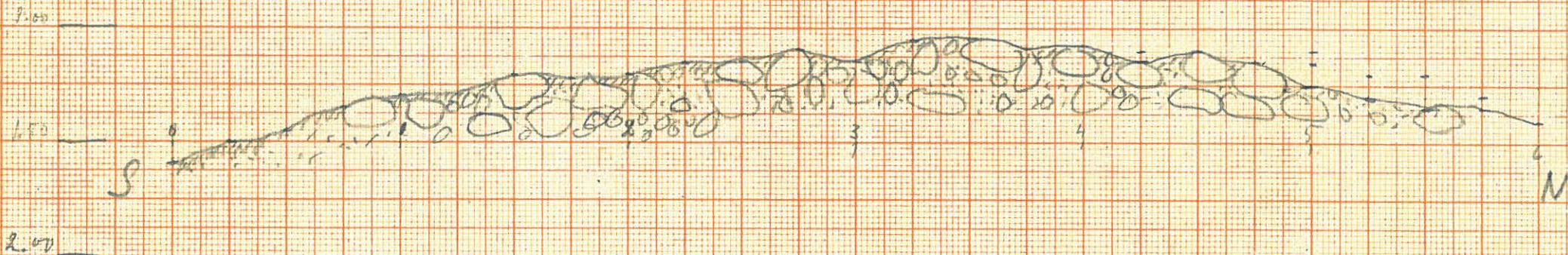

G. Ross 1950.

Nedermyttäl,
Sugganbäck

Skala 1:25
Fix 0.25

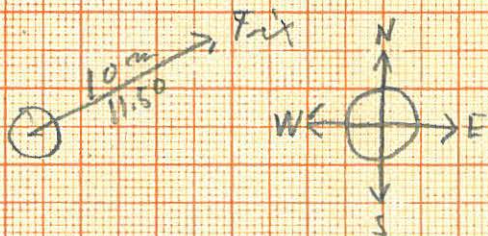
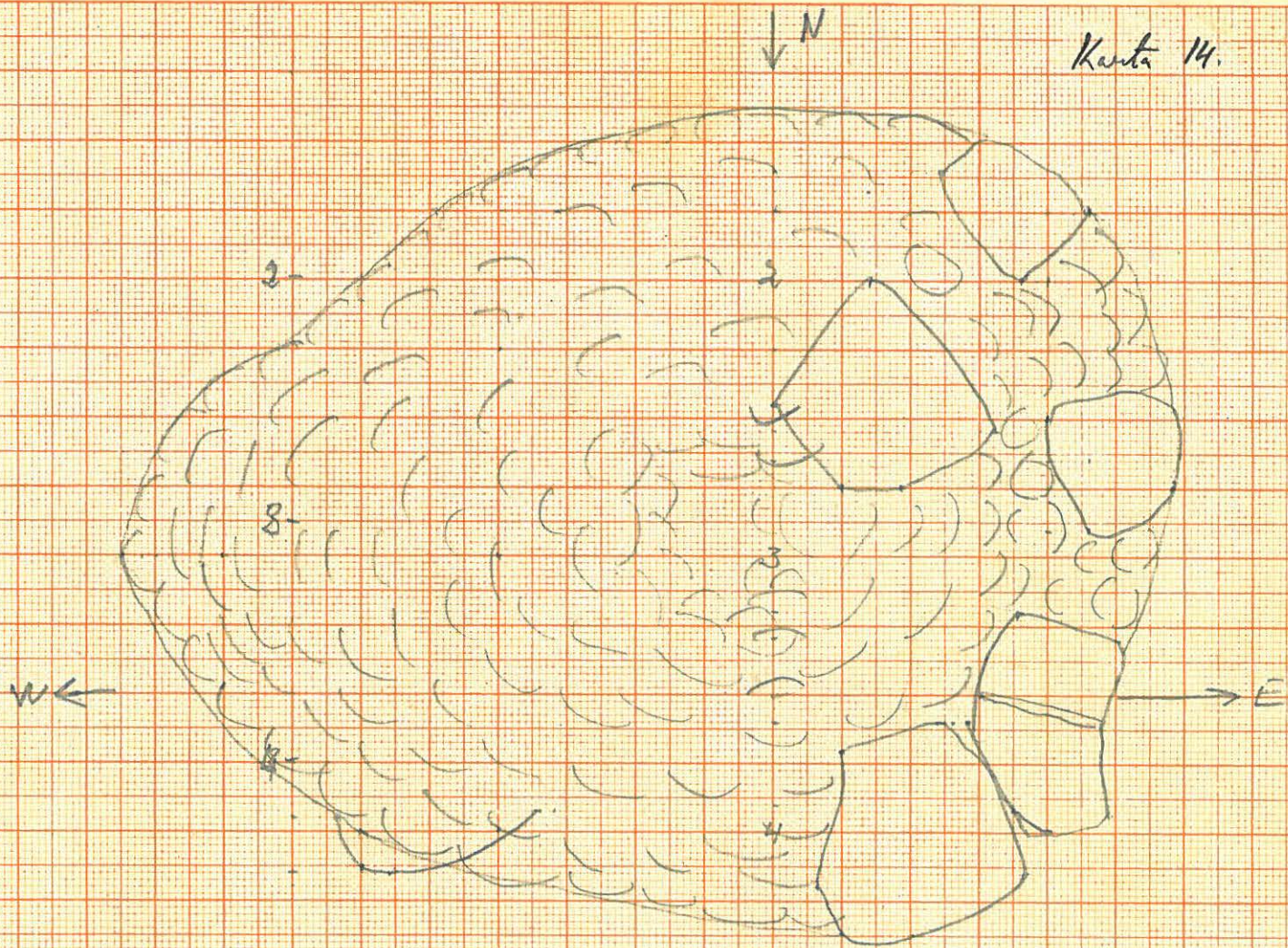
(Södra fix 2.33 m under
bunden fix 2.67 från Södra)

G. Rosen 1950.

Neljänmetät, Saaremaa
Haudausmaahan
gras 2.
Jouko Kivi 1969.
Skala 1:25.

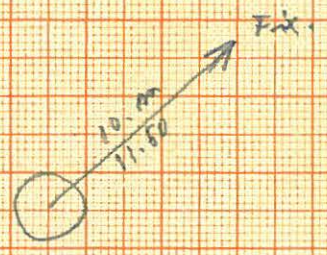
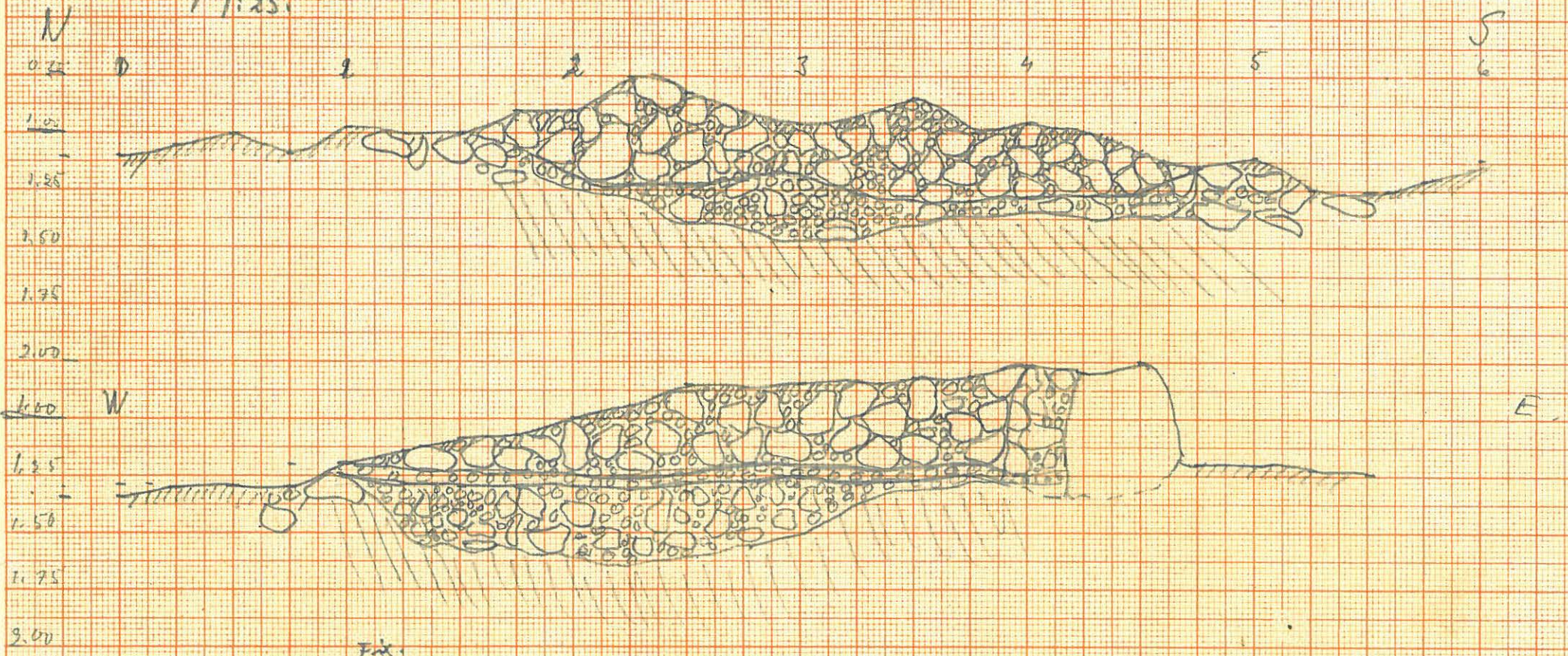
Karta 14.

6

Nederövertill m.
Saarvika, Homböcker
1949.

Grav 2
1:25.

Nedrevelin m.
Saaremaa, Hiiablaaka ääres
Gib. - 49
Skala 1:25
Gross 3.
Tix =

Karta 16.

